

AS GRANDES DESCOÑECIDAS DAS CRISES SANITARIAS: AS ZONOSSES. PÓDENSE PREVIR MEDIANTE A EDUCACIÓN?

BLANCO PÉREZ, BELÉN

AZNAR CUADRADO, VIRGINIA

*Facultade de Formación do Profesorado. Universidade de
Santiago de Compostela*

INTRODUCCIÓN

As zoonoses son enfermidades que se poden transmitir dos animais ás persoas e viceversa. Exemplos destas enfermidades son a Salmonelose, a Toxoplasmose, os parasitos gastrointestinais, a Rabia, etc. Segundo a Organización Mundial de Sanidade Animal (OIE, 2020), o 60% dos patóxenos que afectan ao ser humano son de orixe animal, mentres que o 75% das enfermidades animais poden ser transmitidas ao home.

Malia que se cre que estas enfermidades afectan só a persoas que están moi vinculadas aos animais ou a contornas rurais, calquera persoa pode estar exposta a contraer una enfermidade zoonótica, xa que son numerosos os factores que se relacionan coa aparición das mesmas (Díaz, Medina e Trelles, 2010). Ademais, a poboación manifesta un gran descoñecemento e confusión acerca do que son en realidade estas enfermidades, así como dos seus mecanismos de transmisión, dos efectos que poden ter no ser humano e das medidas de prevención a ter en conta (Del Pozo, 2001). É por isto polo que, cómpre introducir no sistema de ensino temas relacionados coas zoonoses que presenten unha meirande importancia na contorna que se está a tratar, con exemplos e actividades que se axusten á realidade, utilizando metodoloxías activas que permitan ao alumnado assimilar os coñecementos dun xeito máis sinxelo e poñelos en práctica en contextos cotiás (Hernández, 2001).

Para que o alumnado constrúa e avalíe o seu propio coñecemento sobre as zoonoses, propóñense tarefas contextualizadas na contorna e no ámbito diario, actividades máis significativas que favorezan o desenvolvemento de competencias e que incrementen a motivación dos/as estudantes xerando unha maior implicación nas tarefas de aula. Deste mesmo xeito, pódense tratar temas socialmente vivos (Legardez e Simonneau, 2006), de actualidade e controvertidos (Kolstø, 2001; Santisteban, 2019), como as últimas crises sanitarias de orixe zoonótica, como a enfermidade das vacas tolas, o virus do Ébola ou a actual COVID-19. Con todo isto, búscase favorecer a alfabetización científica para unha correcta toma de decisións (Meinardi, 2016), que axudará á mellora das competencias do cidadán do século XXI, formando unha sociedade concienciada e que desenvolva as súas ideas en base a coñecementos científicos e non a simples opinións, é dicir, unha cidadanía que sexa competente na argumentación (Jiménez Aleixandre, 2010).

DESCRIPCIÓN DA PROPOSTA

Nun primeiro momento a proposta didáctica ía ser levada á aula, pero debido ao peche dos centros educativos pola actual pandemia non foi posible realizala de xeito práctico como estaba previsto, polo que se ten enfocado dende un punto de vista teórico.

A proposta foi deseñada para o alumnado de 1º de Bacharelato dun centro de Educación Secundaria situado nunha contorna rural do interior da provincia de Lugo, na materia de Bioloxía e Xeoloxía no contexto do tema “Os animais: Funcións e adaptacións ao medio”.

En primeiro lugar, propónse un test para avaliar os coñecementos previos que pose o alumnado sobre as enfermidades zoonóticas, sendo deseñado cunha linguaxe sinxela e directa, con preguntas de selección múltiple de única resposta, resposta múltiple ou resposta curta. Trátase dunha tarefa individual, que pode servir tanto para a análise previa do coñecemento do alumnado acerca das zoonoses, como para a avaliación da consolidación e aplicación do mesmo.

Trala análise do test, traballarase cun suposto práctico sobre a “Brucelose e as súas fontes de contaxio”. Esta tarefa levarase a cabo dividindo á clase en grupos de 4-5 estudantes para fomentar unha aprendizaxe cooperativa. Tendo en conta que tanto a Brucelose como as súas fontes de contaxio xa se teñen traballado en sesións anteriores, interesa ver como aplican o coñecemento adquirido mediante a combinación de diferentes preguntas que sirvan tanto para favorecer a argumentación como a correcta toma de decisións, permitindo consultar a documentación aportada en clase para mellorar a súa xustificación. Esta dinámica contribúe ao desenvolvemento de diferentes competencias, en especial das competencias científicas.

REFLEXIÓNS FINAIS

A contextualización das tarefas resulta indispensable á hora de relacionalas coa contorna, o ámbito diario e os intereses do alumnado. Tamén deben terse en conta os temas socialmente vivos e de actualidade para elaborar tarefas máis significativas que incrementen a motivación do alumnado. Deste xeito acadaríase que os estudantes fosen conscientes da problemática que xeran as zoonoses, enfocándoas dende unha visión máis próxima e cotiá.

Polo tanto, a implementación desta proposta didáctica en 1º de Bacharelato completaría os coñecementos adquiridos en cursos anteriores, consolidándoos e proporcionando unha base sólida para mellorar o seu pensamento crítico en base á argumentación e á toma de decisións.

SELECCIÓN DE REFERENCIAS

- Jiménez Aleixandre, M.P. (2010). 10 ideas clave. Competencias en argumentación y uso de pruebas. Barcelona: Graó
- Meinardi, E. (2016). Alfabetización científica: más allá del dominio de los códigos y de las competencias de leer y escribir. Entrevista a Isabel Martins. Revista de Educación en Biología, 19 (2), 78-84.
- Santisteban, A. (2019). La enseñanza de las ciencias sociales a partir de problemas sociales o temas controvertidos: estado de la cuestión y resultados de una investigación. El Futuro del Pasado, 10, 57-79. DOI: <http://dx.doi.org/10.14516/fdp.2019.010.001.002>